

ZAŠTO SU BANKE POVEĆALE CENE BANKARSKIH TARIFA

Neka sila bude s vama

Dok je šira javnost prepuna negativnih komentara na odluku većine banaka da povećaju bankarske tarife, lično verujem da banke u ovom trenutku i nisu imale previše izbora. Sužen manevarski prostor u kome su se našle i jasne procene da će im profitabilnost biti i dalje ugrožena, naročito usled problema u vraćanju kredita nije im dao mnogo opcija.

*Piše: Marko Marković**

Originalna trilogija Dordža Lukasa prati Luka Skajvokera na njegovom putu da postane džedaj, njegovu borbu sa zlim imperijalnim agentom Dartom Vejderom i borbu Pobunjenih Alijanse (Galaktičke republike) da oslobode galaksiju od stege Galaktičkog carstva. Cela originalna trilogija, a kasnije i serijal koji je stekao planetarnu slavu nas uči da je borba između dobra i zla sa jedne strane jasna, ali i da je ponekad potreban i neko sa „tamne strane“ da bi se konačno pobedilo. Bankarski sektor u Srbiji se danas suočava sa jednom takvom borbom. Nije baš da su „Ratovi zvezda“, ali u svakom slučaju nama je bilo dovoljno interesantno da vam priredimo jednu ovakvu analizu.

Očekuje se da narednih pet godina budu veoma izazovne za banke ne samo u Srbiji, nego i na globalnom nivou. Veliki gubici se očekuju iz kreditnog portfolija koji će trpeti zbog postpandemijske krize i već sada je jasno da će mnoge banke imati velike padove u svojim prihodima. Kriza koja nadolazi na globalnom nivou će značajno umanjiti tržišnu aktivnost, a istovremeno i intenzivirati probleme sa otplatom kredita. Banke će biti na direktnom udaru ovih tržišnih kretanja sa smanjenim investicionim aktivnostima, smanjenim obimom transakcija i povećanim

obimom potraživanja, odnosno ne-naplativih kredita.

Profitabilnost će biti glavna tema

Iako je teško u ovom trenutku predvideti veličinu problema koje će banke imati, procenjuje se da će banke na globalnom nivou izgubiti kumulativno između 1,5 i 4,7 hiljada milijardi dolara u periodu do 2024. godine. Ovo je jasno vidljivo na osnovu ukupnih rezervisanja koja su porasla za čitavih hiljadu milijardi dolara u zadnjem kvartalu 2020. godine. Banke su jednostavno svesne da dolaze teža vremena. Ako se na ovo dodaju smanjene kamatne stope i umanjeni prihodi od transakcija, jasno je da će profitabilnost banaka biti glavna tema finansijske industrije širom sveta.

Dobre vesti su da bankarska industrija ovoga puta nije uzrok krize, već Kovid-19, pa su banke ušle prilično zdrave u ovaj period, sa dobrim rezultatima i dovoljnim rezervama kapitala. Jasno je, međutim, da će period ispred nas banke iskoristiti za povećanje svojih rezervi kapitala, smanjivati troškove i tražiti prostora da nadoknade gubitke koji će dolaziti iz kreditnog portfolija i smanjenja prihoda od transakcija.

Bankarski sektor Srbije je uspeo da ostvari profit i u prošloj godini.

Iako pritisnute koronom i smanjenom aktivnošću na tržištu, banke su uspele da održe profitabilnost, ali je vidljiv pad u odnosu na 2019. godinu. U godini korone banke su zaradile 46,1 milijardi dinara ili 390 miliona evra. Profit u 2019. godini je bio na nivou od 573 miliona evra, što znači da je pad iznosio 32 odsto na godišnjem nivou. Sve najveće banke na srpskom tržištu su imale pad profita. Tako je Intesa pala za 23,1 odsto, Unicredit za 35,5 odsto, a NLB i Komercijalna, sada kao jedna banka, za zbirno 65,8 odsto. OTP i Vojvođanska kao grupa su imali najveći pad od čak 88,8 odsto.

Razlozi su vezani za pad prihoda usled Kovid-19 krize, moratorijum na kredite, smanjenu kreditnu aktivnost i niske kamatne stope i naravno povećanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke. Ovo je neminovno dovelo do smanjene profitabilnosti kod svih banaka. Smanjenje profita u bankarskom sektoru uvek pali sve signalne lampice. Tako je jasno da banke neće sedeti skrštenih ruku.

Broj banaka u poslednjih deset godina smanjen je sa 36 na 25, broj zaposlenih za 6.400, a broj filijala za trećinu ili 800. Može se očekivati da će banke nastaviti da revidiraju troškove i da će pokušavati da maksimalno smanje operativne troškove

u narednom periodu. Digitalizacija i onlajn poslovanje koje su u mnogome pomogle da se vreme korone ne oseti toliko, biće i dalje glavna tema u bankarstvu. Jeftiniji digitalni modeli kako za klijente, tako i interno u okviru banaka donose veliku efikasnost i smanjenje troškova. Iako naše tržište nije u potpunosti iskoristilo sve potencijale digitalnog bankarstva vidan je veliki napredak u ovom segmentu rada banaka. Kriza sa Kovid-19 je, ukoliko do tada to već nije bio slučaj, i definitivno postavila digitalno bankarstvo kao temu broj jedan na izvršnim odborima svih banaka u Srbiji.

Nepopularan, ali nužan potez

Pored ovog vrlo jasnog trenda, banke u Srbiji su povukle i jedan jako nepopularan ali očekivan potez. Naime, u poslednjih nekoliko meseci je vidljiv trend povećanja cena bankarskih tarifa. Bankarske naknade su povećane u opsegu od 15 pa do čitavih 60 odsto, pa smo svedoci velikog broja obaveštenja o promenama tarifa, koje su banke, po Zakonu, dužne da dostave klijentima. Po principu „uzmi ili ostavi“ klijentima je data mogućnost da ili prihvate nove uslove ili promene banku. Obzirom da je ovaj talas promene cena zahvatio veliki broj banaka, a može se očekivati da ovaj trend bude nastavljen i sa bankama koje do sada nisu promenile cene, izbor za klijente nije bio baš veliki.

I dok je šira javnost prepuna negativnih komentara na ovaj potez banaka, lično verujem da banke u ovom trenutku i nisu imale previše izbora. Sužen manevarski prostor u kome su se našle i jasne procene da će im profitabilnost biti i dalje ugrožena, naročito usled problema u vraćanju kredita nije ostavio mnogo opcija. Njihova odluka je bila da se drže oružja koje imaju u ovom „ratu“ u kome su se našle. Alternativa je mogla da ide samo u pravcu daljih ušteda kroz otpuštanja i daljeg smanjivanja broja ekspozitura, što

je ako se ima u vidu da su one već prošle kroz period ozbiljnog smanjenja troškova, moguće samo na uštrb kvaliteta usluge, što banke nikako sebi ne mogu da dozvole.

Mora se priznati da je nerazvijenost tržišta alternativnih platnih usluga i uopšte fintheha u Srbiji značajno doprineo tome da banke u Srbiji danas imaju ovu mogućnost. Banke na ostalim tržištima, koja imaju razvijenije alternativne finansijske usluge kao što je, na primer, Revolut ili N26 nisu mogle da se uzdaju u ovo moćno oružje za održanje nivoa profita.

U trijumfalnom finalu čuvene filmske trilogije, „carstvo“ je konačno poraženo kada se Dart Vejder odrekne „tamne strane“. Pobeda se u velikoj meri može pripisati odluci Luka Skajvokera, koji je uprkos onome što su mu svi ostali govorili o Vejderu, verovao da je njegov otac i dalje mogao da uradi pravu stvar. Luk je stavio svoj život na kocku za ono za šta je verovao da će okončati sukob. Držao se onoga što je znao, a njegovo samopouzdanje inspirisalo je kraj Galaktičkog građanskog rata.

Upravljanje bankama nije lak posao, naročito u vremenima kada je jasno da ekonomija kreće da posrće. U trenucima kada se vodi jedna ozbiljna kompanija kao što je banka, ponekad nepopularne mere donose dugoročnu stabilnost i konačnu pobedu. Iskustva pokazuju da je u takvim situacijama najbolje držati se onoga u čemu ste najjači, odnosno svog „oprobanog oružja“.

Baš kao što je u serijalu „Ratovi zvezda“ najveća borba između dobra i zla, i baš kao što je Luk verovao da njegov otac nije potpuno prešao na „tamnu stranu“, što je i dovelo do konačne pobeđe, tako i mi moramo da verujemo da naši bankari sa „tamne strane“ moraju da povlače ove nepopularne poteze radi konačne pobeđe i stabilnosti bankarskog tržišta, a samim tim i ekonomije Srbije. ●

**Autor je partner u konsultantskoj kući Egzakta Advisory*